

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1706

Titulus XII. De variis Propositionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62406)

TITULUS XII.

De variis Provisionibus.

Erectionis Seminarium.

FORMULA I.

SUMMARIUM.

- 1 Deputati pro gubernio Seminarium necessarii sunt eligendi ad formam Concilii, quorum consilio Episcopus uti debet.
- 2 Seminarium dicitur formaliter erectum, quoties alumni in aliqua Domo etiam

- conduca collegialiter vivant.
- 3 Episcopus primo loco debet ex fructibus Mensæ pro mantentione Seminarium contribuere.
 - 4 Regulares an pro unione Beneficiorum teneantur Seminario contribuere, & num. 5.
 - 6 Beneficia secularia, quæ Decimas Papales non solvunt, nec Seminario contribuere debent.
 - 7 Taxa pro contributione Seminarium est reducenda, diminutis fructibus Beneficium taxati.

Nos &c. Episcopus &c.

CUM in hac Civitate, & Diœcesi N. nullum Seminarium, sive Collegium Ecclesiasticum Puerorum juxta Concilii Tridentini dispositionem erectum & institutum existat, adolescentiumque ætas, nisi rectè instruat, bonisque moribus, & disciplinis imbuatur, ad Mundi voluptates amplectendas prona existat, & nisi à teneris annis ad pietatem, Religionemque informetur, antequam vitiorum habitus totos eos possideat, numquam perfectè sine singulari propemodum Dei Omnipotentis auxilio in disciplina Ecclesiastica perseverat. Et pro Decreti conciliaris complemento, si in hac Civitate præfatum Seminarium pro uno illius Rectore, & competenti adolescentium numero, qui Grammatices, Cantus, computus Ecclesiastici, aliarumque bonarum artium disciplinam, Sacramentumque Scripturam, Libros Ecclesiasticos, Homilias Sanctorum, atque Sacramentorum tradendorum, ac Rituum, & Cœremoniarum formas edificere debeant, & teneantur, perpetuò erigatur; ex hoc profectò ipsi adolescentes, ad Sacros Ritus, & Cœremonias exercendas promptiores redderentur, Divinique Cultus augmento, diætæque Civitati decori cum illius Civium, & Incolarum utilitate plurimum in Domino consulatur. Hinc est, quod in nomine ejus, qui Nos confortat, in præmissis opportunè providendo cum consilio N. & N. nostræ Cathedralis graviorum Canonicorum (quos pro regimine, & gubernio Seminarium erigendi Deputatos eligimus) in hac Civitate in *Domibus N.* in via N. unum Seminarium Puerorum Ecclesiasticum pro uno illius Rectore, & competenti numero adolescentium nostræ Diœcesis requisita à Sac. Concil. Trid. præscripta habentium perpetuis usu, & habitatione, qui Grammatices, Cantus, computus Ecclesiastici, aliarumque bonarum artium disciplinam, Sacramentumque Scripturam, necnon Libros Ecclesiasticos, atque Homilias Sanctorum, atque ut præfertur Sacramentorum tradendorum, quæ videbuntur opportuna, ac Rituum, & Cœremoniarum for-

formas edificant, perpetuò erigimus, & instituimus; illique sic erecto & instituto, pro ejus Dote, illiusque Rectoris, & Alumnorum sustentatione bona N.... assignamus, & appropriamus, ita quod liceat Rectori, & Scholaribus pro tempore existentibus per se, vel alium, sive alios etiam dicti Seminarii nomine propria auctoritate corporalem, realem, & actualem possessionem dictorum bonorum, illorumque fructuum, reddituum, & proventuum liberè apprehendere, & apprehensam perpetuò retinere, eisdem fructus, & redditus percipere, levare, ac in suos, & dicti Seminarii usus, & utilitatem convertere, cujusvis licentia desuper minimè requisita. Et ita in executionem Decreti Concilii Trid. sess. 23. cap. 18. de Reformatione erigimus, instituimus, & bona respectivè assignamus omni &c.

N. Episcopus N.

Lectum, latum, & publicatum fuit præsens Decretum erectionis Seminarii in Civitate N. in Palatio Episcopali in mansionibus Dominationis Suae Illustrissime die mensis anni præsentibus, N. & N. ad id pro Testibus specialiter adhibitis, atque rogatis.

Ita est N. Cancellarius Episcopalis.

Quando verò bona assignata pro sustentatione Seminarii sufficientia non sunt & proinde necessarium sit, quod conficiatur Taxa Beneficiorum, tunc Episcopus eligit ex parte sua unum de Capitulo, & alium de Clero, & mandat alios duos Consultores à Capitulo, & Clero respectivè deputari ad formam Concilii, quatenus in Synodo non reperiantur jam electi, & in Decreto erectionis post verba illa *Cujusvis licentia de super minimè requisita*, prosequendo addat. *Et quia pro sustentatione Magistrorum Grammatica, Cantus, aliarumvè bonarum artium, & sustentatione Puerorum, ac mercede inservientium, bona, & redditus, ut supra assignata non sufficiunt: Ideo ut portio aliqua ex fructibus nostræ Mensæ, & aliorum quorumcumque Beneficiorum etiam Regularium Civitatis, & Diœcesis probè ad supplendum dictis expensis ad formam Sac. Concilii detrahatur, & etiam Collegio applicetur, pro conficienda Taxa Rev. D. Canonici N. de Capitulo, & R. N. de Clero ex parte nostra in Consultores eligimus, & deputamus; mandamusque, quod alii duo, alter per Capitulum, & alter per Clerum infrà terminum.... eligantur.*

ADNOTATIONES.

1. **D**EPUTATOS ELIGIMUS Deputat pro gubernio Seminarii perneceffe ad formam præscriptam à Concilio eligendi sunt, quorum consilium Episcopus requirere debet, (licet sequi non teneantur) tam in constituendis regulis, quàm in electione, admissione, & expulsionem puerorum, sicuti in deputatione magistrorum, visitatione, & rerum temporalium administratione, ut respondit Sac. Congr. Concilii in Salernitana, quam referunt Ventrigil. *prax. p. 2. adnot. 29. §. unic. n. 6. 9. & 10. Chrisp. de Visit. p. 2. §. 31. n. 6. qui*

sine causa nec amoveri possunt, Barbof. *de offic. & pot. Episc. alleg. 77. n. 31. & 33. Nicol. in fosc. verb. Seminarium post n. 12. & sæpè declaravit Sac. Congr. cujus Decreta congerit Pignatell. consult. 36. n. 9. tom. 8.*

2. **I**N DOMIBUS N. Non est necesse, quod habitatio, sive Domus localis materialis sit propria Seminarii ad hoc, ut dicatur erectum; sed sufficit ad hunc effectum, quod sit habitatio præparata etiam conducta pro Alumnis, dummodo hi introducti sint, & ibidem collegialiter vivant, & hospitentur; tunc enim certa taxa super Beneficiis, sicuti & unio eorum constitui, & validè fieri po-

potest, quia Seminarium sic institutum est verè, & formaliter erectum, ad tradita per Garz. de benef. par. 12. cap. 2. n. 194. & 195. Lotter. de re benef. lib. 2. cap. 29. n. 51. Ventrigil. prax. p. 2. adnot. 29. §. unico n. 42. Rot. coram Coccin. decis. 1365. n. 1.

3. **EX FRUCTIBUS NOSTRÆ MENSÆ.** Virtute Decreti Concilii debet primùm Episcopus ex ejus Mensa Seminario ratam fructuum contribuere, & postea Capitulum, & cæteros ad id cogere, ut declaravit Sac. ejusdem Concilii Congr. supradictum cap. 18. sess. 23. de reform. Barb. de offc. & potest. Episcop. alleg. 77. n. 2. Corrad. prax. benef. lib. 4. cap. 8. n. 11. Ventrigil. prax. par. 2. adnotat. 29. §. unico n. 14. Ricc. dec. 196. n. 2. p. 4. & alia Decreta refert Pign. consul. 81. n. 96. i. 9.

4. **BENEFICIORUM ETIAM REGULARIUM.** Sac. Congr. Concilii declarando Text. in d. cap. 18. vers. -- non tamen mendicantium, olim respondit Fratres Mendicantes non teneri ad Seminarii contributionem, si non habeant Beneficia unita Monasteriis, pro quibus tunc habita ratione reddituum eorundem, solvere deberent.

5. At unio, ut Mendicantes cogi possint, est plenè probanda non per conjecturas, & præsumptiones, sed per gratiæ unionis expeditionem, Sac. Cong. Concil. in Cornetana 28. Julii 1696. in quia dubitatum quoque fuit, quod quatenus probata, fuisset unio, de qua non constabat, adhuc cum unio, quæ sit Monasteriis Mendicantium, dicatur extinctiva tituli, adeò ut Beneficium evadat alterius nature, amplius contributioni non subjaceret, & fuit per D. Secretarium allatum Decretum contrarium antiquo, de quo meminit Nicol. in fosc. verb. Seminarium num. 9. vers. Sacra quoque.

CUM Seminarium Ecclesiasticum in hac Civitate erectum, pro manutentione Puerorum, Magistrorum, & inservientium redditus sufficientes non habeat, eidem propterea congruè providere volentes, infra scriptam portionem seu partem fructuum nostræ Mensæ, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum hujus Civitatis, & Diocesis, Collegio prædicto applicandam cum consilio Consultorum Deputatorum ad formam Decreti Concilii cap. 18. sess. 23. de reform. auctoritate Nobis in eodem Decreto tributa detrahendam duximus, prout præsentis nostro Decreto pro nunc in quantitate infra scripta detrahimus,

taxa-

6. Beneficia verò secularia, quæ ob illorum fructuum tenuitatem Decimis Papalibus non contribuunt, neque contribuere tenentur Seminario, Nicol. in fosc. verb. Seminarium post n. 9. Sac. Cong. Concil. in Amalbitana 18. Julii 1699. in responsione ad 11. & 6. Febr. 1700. ubi agebatur de Ecclesiis Parochialibus Congruam non habentibus, & quæ Decimis Papalibus non contribuerant, & aliud Decretum allegat Pignat. conf. 81. nu. 138. tom. 9.

7. Vel si redditus Beneficii taxati post taxam factò Papæ, aut temporum injuria absque culpa Beneficiati notabiliter essent diminuti, taxa esset reducenda, & moderanda, quia onera sunt imponenda proportionaliter secundum facultates, Clem. 1. in fin. de Magistr. Rot. coram Seraph. dec. 942. n. 11. Sac. Cong. Conc. in Romana Taxa 26. Jan. 1696.

Decreti Taxæ Beneficiorum,

F O R M U L A II.

S U M M A R I U M .

- 1 Taxa beneficiorum pro manutentione Seminarii debet constitui cum consilio Deputatorum.
- 2 Deputatorum electio fit in Synodo, & extra Synodum.
- 3 Taxa fieri potest in actu erectionis Seminarii, vel antea.
- 4 Taxa constituitur in subsidium.
- 5 In taxanda portione Beneficiorum habenda est ratio ad onera eorundem, quæ prius deducenda sunt.
- 6 Taxa duorum cum dimidio, vel quatuor juxta loci ubertatem constitui potest.
- 7 Taxa potest augeri.

taxamus, & præfato Collegio, seu Seminario applicamus, ac annis singulis tam per nostram Mensam, quam per Capitulum, & cæteros Beneficiatos infra scriptos solvi, & contribui debere mandamus, videlicet.

- Mensa Episcopalis scuta....
- Capitulum Cathedralis scuta....
- Capitulum Collegiæ N. scuta....
- Parochialis Ecclesia N. scuta...
- Beneficium simplex sub invocatione N. in Ecclesia N. scuta...
- Beneficium simplex Abbatia nuncupat. N. loci N. scuta...
- Ecclesia Abbatialis S. N. PP. Ord. Cassinensium N. scuta....
- Beneficium simplex Abbatia nuncupat. S. N. PP. Ord. Camald. N. scuta...
- Prioratus S. N. Ecclesiæ N. Ord. Regular. S. N. scuta...

N. Episcopus N.

- N. N. Consultor Deputatus Capituli ab Illustrissimo Episcopo.
- N. N. Consultor Deputatus Capituli pro Capitulo.
- N. N. Consultor Deputatus Cleri ab Illustrissimo Episcopo.
- N. N. Consultor Deputatus Cleri pro Clero.

N. Cancellarius Episcopalis rogatus.

ADNOTATIONES.

CUM CONSILIO CONSULTORUM. Taxa pro Seminario constitui debet, ut Concilium mandat, cum consilio deputatorum, aliter solus Episcopus inutiliter taxaret; nam obligatus ad petendum consilium alicujus, (licet sequi non teneatur), si illud non petat, nulliter agit, ex congestis à Pignatelli. *consult. 180. n. 7. tom. 1.* & in terminis declaravit *Sacr. Congreg. Concilii in Salernitana*, quam refert *Chrispin. de Vist. part. 2. §. 31. n. 6.*

2. Consultorum autem deputatio licet possit fieri extra Synodum, nihilominus regulariter fieri debet in Synodo, in qua jam totus Clerus congregatus reperitur, ut monet *Corrad. prax. benef. lib. 4. c. 8. num. 28.*

3. PRO NUNC TAXAMUS. Hæc Beneficiorum taxa, in qua primo loco Mensa Episcopalis reponenda est, fieri potest, vel in actu erectionis Seminarii, vel etiam antea: Non enim pro impositione, & institutione illius exigitur, quod Collegium sit formaliter erectum, prout requiritur pro validitate unionis

Beneficii: tum ut dignosci valeat an sit sufficiens necne: tum ut possit anticipatè exigi pro introductione, & manutensione Puerorum, ut advertunt *Ventrigl. prax. par. 2. adnot. 29. §. unico n. 38. & Card. de Luc. adnot. ad Concil. disc. 25. n. 16.*

4. Si tamen Seminarium reperiretur competenter dotatum, utpotè quia uniones Beneficiorum per Sedem Apostolicam, vel Ordinarios illi factæ fortitæ fuerint effectum, vel aliundè redditibus abundaret, unde congruè manuteneri posset, tali casu taxa constitui non posset, ut notat *Ventrigl. loco cit. num. 41. ibique Carol. Anton. de Luc. n. 5.*

5. In taxanda verò quantitate portionis uniuscujusque Beneficii, quæ regulariter excedere non debet dimidiam Decimam *Nicol. in fosc. verb. Seminarium n. 3. vers. circa taxam*, *Corrad. ubi sup. n. 15. & Ventrigl. num. 39.* deducenda sunt alia onera perpetua, & aliæ expensæ necessariae, ad quæ Rector Beneficii tenetur, ut de communi tradunt *Barbos. supra Concil. d. cap. 18. n. 14. sess. 23. de reform. Ventrigl. cit. loc. n. 20.*

6. Et sic juxta Beneficii qualitatem, loci, & Diocesis ubertatem, & charitatem

Monacelli Form. Pars I.

Z tem

tem taxa instituenda est: Alibi enim summa duorum cum dimidio pro centenario sufficit, & alibi etiam quatuor approbatur, ut decisum refert Pignatell. *consult. 416. tom. 1. & consult. 81. n. 106. to. 9.* quia Episcopus virtute potestatis tributæ à Concilio, nedum in dimidia Decimæ potest Beneficia onerare, sed etiam in majori, prout justum, & æquum ei visum fuerit, sic ex Decreto Congregationis probat Gallemart. *supra d. cap. 18. n. 26.*

7. Adduntur autem in formula Decreti illa verba -- *pro nunc*, ad demonstrandum, quod potest arbitrio Episcopi in futurum augeri; puta in casu, quo redditus Seminarii essent ita diminuti, ut ad victum Scholarium, aliaque onere subeunda non sufficerent, ex traditis à Pac. Jord. *lucubr. tom. 2. lib. 7. tit. 4. num. 23.* Corrad. *prax. benef. lib. 4. cap. 8. n. 19.*

Absolutionis à juramento.

FORMULA III.

SUMMARIUM.

- 1 Juramentum semper est servandum, quoties sine dispendio salutis æternæ

ne servari potest.

- 2 In absolutione juramenti non est citanda pars.
- 3 Solus Papa absolvit à perjurio.
- 4 Qui perit absolvi à juramento, non dicitur contravenire contractui.
- 5 Super validitate juramenti solus Judex Ecclesiasticus cognoscit.
- Absolutio à Juramento petitur à Judice Domicilii rei conveniendi, ibid.
- 6 Absolutio à Juramento Contractus, qui habet in ventre obligationem Cameralem, includit absolutionem à Juramento de non petendo absolutionem.
- 7 Qui promittit in contractu absolutionem juramenti non petere, adhuc illam petere potest, stante dolositate contractus.
- 8 Absolutio à juramento non est necessaria ubi concurrat enormissima læsio.
- 9 Neque in obligatione facta in Carceribus.
- 10 Neque in casibus in quibus juramentum de jure non ligat.

A Tremis expositis Oratorem à juramento, seu juramentis in præmemorato Instrumento suscepto, seu susceptis, dummodo in perjurium non incidit, ad effectum tantum civiliter agendi absolvimus & liberamus, & si de viribus juramenti disputari contigerit, id tantum coram Nobis, vel alio Ecclesiastico Judice, & non alibi discepteretur. In quorum &c. Datum hac die.....

N. Episcopus (five Vicarius Generalis.) N.

Loco ✕ Sigilli.

N. Cancellarius Episcopalis.

ADNOTATIONES.

1 **A**TTENTIS EXPOSITIS. Absolutio à juramento non conceditur, nisi interveniat aliqua justa causa, scilicet metus, læsionis, doli, deceptionis, aut alia similis: Si enim passim, sine justa causa summarie cognita, absolutio concederetur, juramentum esset elusorium, quod dici non de-

bet, cum semper fit servandum, quoties sine dispendio salutis æternæ servari potest, Rot. coram Mant. *decis. 267. uum. 6. 9. & 10.* & ideo, quod non detur scienter decretum tenet Altograd. *consult. 5. num. 50. lib. 1.*

2. An autem in absolutione hujusmodi fit citanda pars, praxis docet, quod non, & ita de communi firmat Joseph Ludov. *decis. Perpin. 18. à num. 3. ad 10. par. 1.* cui

cui favet Caren. *resol.* 139. *per tot.* At Paris. *de resign. lib.* 13. *quæst.* 1. n. 38. tenet, quod in absolutione juramenti interpositi propter metum requiratur partis citatio; sed ejus opinio in praxi non servatur, ex rationibus infra subjungendis.

3. **IN PERJURIUM NON INCIDERIT.** Quia à perjurio jam incurso solus Papa absolvit, Peregr. *prax. Vicar. part. 2. sect. 1. sub sect. 7. n. 3. limit. ultim.* Niger. *de excep. cap.* 15. §. 2. num. 3. Rub. *singular. tom. 2. par. 6. tit. de interpret. stat. num. 152. pag. mibi 667.*

4. **CIVILITER AGENDI.** Qui petit, & obtinet solutionem à juramento ad effectum civiliter agendi, non dicitur contravenire, sed ad instar illius, qui obtinuit aperiitionem oris adversus Breve Pontificium, ut possit postquam obtinuit absolvi, excipere, & ostendere læsionem, dolum, deceptionem, & injustitiam Contractus, quod prius facere non poterat absque incurso perjurii, ut docent Rub. *singul. tom. 2. d. par. 6. circa statut. interpr. n. 146. d. pag. 667.* Ciarlini. *contr. 22. n. 49. tom. 2. Rot. coram Cocchin. decis. 582. n. 8.* Et hinc est, quod cum in absolutione partis jus non lædatur, non exigitur ejus citatio.

5. **CORAM NOBIS.** Super validitate juramenti, scilicet an sit licitum vel non, solus Judex Ecclesiasticus cognoscit *cap. licet de jurejur. in 6. Ricc. prax. for. Eccl. par. 1. resol. 306.* Bellet. *disq. Cler. p. 1. de favor. Cleric. real. §. 4. n. 137.* Absolutio vero peti debet à Judice Ecclesiastico Domicilii rei conveniendi, ad tradita per Cyriac. *controv. 380. num. 70.* Gavant. *manu. Episc. verb. juramentum n. 13.*

6. Ex his notandum, quod absolutio obtenta à juramento contento in Instrumento Camerali, obligatione vallato, includit etiam absolutionem à juramento de

non petendo absolutionem, contento in ipsa obligatione Camerali, ut dixit Rot. *dec. 28. n. 7.* post Zacch. *de obligat. Camer.*

7. Si quis verò explicitè, & expressè cum juramento promitteret absolutionem non petere, & petita non uti, si postea illam petat, quod efficiatur perjurus, dicit Seraphin. *de privileg. juram. privileg. 59. n. 8.* quem sequitur Rot. *dec. 180. num. 29. p. 9. rec.* Sed contrarium tenet Caren. *resol. 139. n. 3.* cui adherendum arbitror: quia si contractus, cui accessit hujusmodi promissio, esset læsivus, dolosus, & injustus, absolutio peti poterit absque incurso perjurii, cum juramentum non debeat esse vinculum iniquitatis, c. quanto, & e. cum contingat de jurejur. Rot. cor. Duno. *Jun. dec. 205. num. 7. & 8. gloss. in c. dilecti 13. verb. juramenti de major. & obedient.*

8. Secundò, quod absolutio à juramento ad effectum agendi necessaria non est, ubi concurrat ænormissima læsio, quæ sit jam detecta, vel dolus, & de illis constet ex inspectione Instrumenti, vel aliunde, Pich. *ad statut. Urb. lib. 1. c. 151. gloss. 23. n. 23.* Anton. de Marin. *quotid. resol. lib. 2. cap. 136. n. 12.*

9. Item absolutio necessaria non est, quando juramentum est appositum in obligatione facta in Carceribus, vel alio, qui loco Carceris habebatur, Rot. *decis. 272. n. 13.* coram Carillo, & *decis. 82. n. 5. 6. & seqq. coram Peuting. & post Merlin. de pignor. decis. 73. n. 12.*

10. Neque quando fuit præstitum in casibus, in quibus de jure juramentum non ligat, Mancin. *de juram. par. 6. quæst. 27. num. 1.* Tusch. *lit. A. concl. 58. n. 48.* Nec si agatur de Universitate, quæ est persona ficta, dummodo non agant eadem personæ, quæ jurarunt, Tusch. *d. concl. 58. num. 68.*

Absolutio Universitatis.

FORMULA IV.

I Accidit non semel, quod Universitates locorum damnum notabile sentientes ex incurso Locustarum, Bruchuum, & Murium in Agris, Vineis, & Seminibus; ac verentes, quod hujusmodi calamitates sint effectus alicujus

Z 2 excom-

excommunicationis incurſæ etiam ignoranter, inolevit praxis impetrandi à Sede Apoſtolica facultatem abſolutionis, cujus vigore Epifcopus, vel ejus Vicarius Generalis Univerſitatem abſolvit, ut de praxi teſtatur *Leo Theſaur. for. Eccleſ. p. 4. tit. de locuſt. cap. 3. num. 41.*

- 2 Epifcopus igitur, vel Vicarius ſi eſt Sacerdos, Sacris Veſtibus indutus comitatus à Clero extra Eccleſiam, & in loco ubi populus aſſiſtere valeat, convenit, ibique genuflexus Pſalmum intonat Miſerere mei Deus, Clerus ſequitur, & abſoluto Pſalmo, intonat Deus miſereatur noſtri, & ſequitur uſque ad finem, quo recitato ſurgens dicit Kyrie eleiſon &c. Pater &c. Et ne nos inducas &c.

Ÿ. Salvum fac populum tuum Domine.

℞. Deus meus ſperantem in te.

Ÿ. Nihil proficiat inimicus in eo.

℞. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

Ÿ. Averte iram tuam ab eo.

℞. Et renovabis faciem terræ.

Ÿ. Domine non ſecundum peccata ſua facies ei.

℞. Neque ſecundum ipſius iniquitates facias ei.

Ÿ. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te veniat.

Ÿ. Dominus vobifcum. ℞. Et cum ſpiritu tuo.

O R E M U S.

- 3 Præſta quæſumus Domine huic populo tuo miſericordiam tuam humiliter imploranti dignum pœnitentiæ fructum, ut ſi peccando à lege tua deviaverit errorum ſuorum veniam conſequendo, te gratiarum aſtione ſemper inceſſabili voce laudet.

Deus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, ſuſcipe deprecationem populi tui humiliter ſupplicantis, ut ſi aliquo excommunicationis vinculo inodatus exiſtit, miſeratio tuæ pietatis clementer abſolvat, & eum non deſeras, ſed ad præmia futura diſponas. Per Dominum &c.

Precibus prædictis expletis Epifcopus, (vel Vicarius) cooperto capite dat abſolutionem dicendo voce intelligibili.

- 4 Auctoritate Dei Omnipotentis, Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Eccleſiæ ſuæ Nobis à Sanctiſ. D. N. Papa N. in hac parte, & vice conſeſſo, Univerſitatem, & homines hujus loci N. à quibus viſ excommunicationis, ſeu maledictionis Sententiis, Cenſuris, & pœnis quocumque modo per eos ignoranter incurſis ſine tamen alicujus præjudicio abſolvimus, & ex parte Omnipotentis Dei, BB. Petri, & Pauli, ac Sanctiſ. D. N. Papæ omnes hujus loci, & Univerſitatis perſonas, & eorum bona quæcumque benedicimus, & iis, qui confeſſi, & contriti poſt jejunium expletum Sacram Communionem reverenter ſuſceperint, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, & remiſſionem concedimus, & elargimur. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

- 5 Deindè Epifcopus, ſeu Vicarius in Eccleſiam rediens populo inſequentem, in eam ingrediens dicit -- *Reduco te in gremium S. Matris Eccleſiæ, & ad conſortium, & communionem Chriſtianitatis, à qua fortè fueras ſegregatus, & participationis Sacramentorum reſtitutio. In nomine Patris, & Filii, & Sp. Sancti.*

- 6 Poſtea procedens ad Altare Chorus canit: *Benedictus Dñs. Deus Iſrael &c.*

quo

quo finito celebratur Missa, & post Missam fit processio, & Episcopus Pontificaliter indutus unà cum Clero, & populo incedit ad locum, à quo vult devenire ad benedictionem agrorum, & frugum, quò perventus intonat Psalm.

Dominus regit me &c. quo à Clero absoluto dicit:

- V. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
- R. Qui fecit Cælum, & Terram.
- V. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.
- R. Et renovabis faciem terræ.
- V. Domine exaudi orationem meam.
- R. Et clamor meus ad te veniat.
- V. Dominus vobiscum.
- R. Et cum spiritu tuo.

O R E M U S.

Te Domine rogamus, ut hæc segetum, frugum, olivarum, leguminum, & herbarum semina, ex quibus fructus de terra suscipere speramus, ut non grandio illa succidat, non turbo tempestatis detruncet, non aquarum abundantia, nec imber abducatur, non aeris immutatio exterminet, sed tua sancta ✠ benedictione munita, fructifera, & superabundantia propter Animarum, & corporum humanorum utilitatem, & usum ad plenissimam maturitatem, & conservationem perducere digneris. Per Christum &c. Aspergit aqua benedicta, & deinde dicit.

O R E M U S.

Preces nostras quæsumus Omnipotens Deus clementer exaudi, ut qui justè pro peccatis nostris affligimur, & Vermium, Avium, Murium, Locustarum, Bruchuum, & aliorum Animalium persecutionem patimur, pro tui nominis gloria, ab ea misericorditer liberemur, ut procul à tua potentia expulsi, nulli noceant, & hos Campos, Agros, Vineas, Prædia, & Aquas in tranquillitate dimittant, quatenus ex eis surgentia, & orta semina tuæ Majestati deferviant, & nostræ necessitati subveniant. Per Christum &c.

Dispensationis illegitimi ad Ordines, & Beneficium.

FORMULA V.

S Y M M A R I U M.

- 1 Episcopus dispensat cum illegitimis ad ordines minores suffragantibus illorum meritis.
- 2 Omnes illegitimi ex quocumque damnato coitu nati ab Episcopo ad minores dispensantur.
- 3 Legitimitas Principis secularis non Monacelli Form. Pars I.

suffragatur ad ordines.

- 4 Etiam si essent vocati ad Beneficia juris patronatus, & essent ad illa præsentati.
- 5 Constitutio, quæ excludit illegitimos ab Ecclesia, est favorabilis, & amplianda.
- 6 Episcopus dispensat illegitimum ad unum beneficium simplex.
- 7 Non dispensat ad beneficium, quod Pater obtinebat.
- 8 Dispensat ad Canonicatum Collegiatæ.
- 9 An dispenset in Canonicatu Cathedralis? referuntur DD. sententiæ.

Z 3 N. Epi.

N. Episcopus N.

Universis, & singulis per Præsentes testamur, quod die Sabbati quatuor temporum N. die ... mensis ... in nostra Cathedrali Ecclesia Sacras Ordinationes celebrantes dilectum Nobis N. Scholarem hujus nostræ Diœcesis *bonæ vitæ, famæ, & estimationis* ad hoc idoneum reperit, vigore facultatis Nobis per Sac. Canones attributæ Clericali caractere *prævia dispensatione* insignivimus, primamque Tonsuram illi contulimus, ac cum eodem super defectu natalium, quem ex presbytero, & soluta genitus patitur, ut etiam ad minores Ordines promoveri, ac etiam *unum perpetuum simplex Beneficium* Ecclesiasticum, cui *Cura non imminet* animarum, aut Ordinem aliquem factum annexum non habet, si sibi canonicè conferatur recipere, & retinere liberè, & licitè valeat, hujusmodi defectu natalium non obstante, eadem auctoritate dispensavimus, & per præsentes dispensamus. In cujus rei testimonium has à Nobis subscriptas expediri jussimus. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius Episcopalis.

ADNOTATIONES.

1. BONÆ VITÆ, FAMÆ, ET ÆSTIMATIONIS. Dispensatio ad Ordines minores per Episcopum conceditur illegitimis, suffragantibus meritis, & præmissa illorum verificatione, & causæ cognitione, aliàs non teneret, ut monet Garz. *de benef. part. 7. c. 2. n. 48. & 49. Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 12. num. 95. & seqq.* à quo formulam hanc, paucis mutatis, mutuo accepi. Hæc tamen laudabilis vitæ informatio, non est capienda in forma judicii, sed sufficit extrajudicialis, ut dicit Tondut. *qu. benef. tom. 1. cap. 7. n. 3.*

2. PER SACR. CANONES ATTRIBUTÆ. Facultas dispensandi illegitimos ad Ordines minores conceditur Episcopo *in cap. 1. de filiis Presbyter. in 6.* nullasque illegitimus excluditur, sed omnes ex quocumque damnato coitu nati sint promoveri possunt, necnon Beneficia Curam animarum non habentia, aut Ordinem sacrum annexum, cum eadem dispensatione licitè retinent, Passerin. *de elect. c. 25. qu. 19. n. 203.*

3. PRÆVIA DISPENSATIONE. Illegitimi ad effectum, ut ad Ordines minores possint promoveri, indigent dispensatione præcedente Episcopi, etiamsi fuissent per Principem sæcularem legitimi, quia ista legitimatio non suffragatur quoad spiritualia, *c. lege dist. 10. cap. per venerabilem de re judic. Plat. prax. Episc. part. 1. cap. 1. art. 4. n. 11.*

4. Amplia procedere etiam in casu, quod illegitimi essent vocati ad Beneficium Jurispatronatus, & præsentati: quia cum sint irregulares, nisi prius dispensentur præsentari prohibentur, *Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. de reform. Barbof. de offic. & pot. Episc. alleg. 72. n. 83. Fagnan. in c. ut filii n. 3. de fil. Presbyter. Vivian. de jurep. p. 2. lib. 6. c. 4. n. 6. Sac. Congr. Episc. in Licen. 29. Julii 1695.* Secus tamen si per subsequens Matrimonium essent legitimi, *c. tanta, qui filii sint legitimi.*

5. Et hic nota, quod dispositio, seu Constitutio illegitimos excludens ab Ecclesia, dicitur favorabilis, & amplianda in odium incontinentiæ, & ne peculium Christi indignis concedatur, & ad evitandum populi scandalum, ut advertit Fa-

Fagnan. in cap. ad extirpandas num. 44. & 47. de fil. Presbyt.

6 UNUM PERPETUUM SIMPLEX BENEFICIUM. Ad unum tantum, & non plura Beneficia simplicia illegitimum Episcopus dispensat, quamvis Beneficium collatum, sive conferendum, sit tenue, & non sufficiat ad sustentationem, Garz. de benef. d. par. 7. c. 2. n. 50. Passerin. de elect. d. cap. 25. qu. 19. n. 194.

7. Neque dispensat, ut Beneficium simplex, vel non Curatum illegitimus consequatur, quod illius Pater obtinebat, quia in hoc solus Papa, & quidem expressè dispensat, Passerin. sup. d. cap. 1. de fil. Presbyt. in 6. num. 9.

8. CUI CURA NON IMMINET ANIMARUM. Ex hac clausula inferitur, quod possit Episcopus cum illegitimo dispensare pro obtinendo Canonicatu in Ecclesia Collegiata, cui Ordo Sacer non fit annexus, ut ait Corrad. prax. benef. lib. 8. cap. 12. num. 115. & seqq.

9. Immò, quod ad Canonicatus etiam Cathedralis aliis dispenseret, tenent Nav. conf. 4. n. 4. de fil. Presbyt. & alii plures, quos refert, & sequitur Passerin. de elect. d. cap. 25. qu. 19. n. 197.

10. Verùm hæc Passerini Sententia in praxi rejicitur (quidquid sit de juris rigore) ut testantur duo practici Beneficialistæ Curia Romanæ, nempe Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 48. à n. 153. ad 173. & Corrad. prax. benef. lib. 2. cap. 12. n. 152. & seq. & hoc (ut ipsi ajunt) propter præminentiam, & majoritatem, quam ha-

bent Canonici Cathedralis super alios Clericos Civitatis, & Diœcesis, & quia cum Episcopo unum corpus constituunt: ac etiam ex eo quia ex dispositione Conc. Trid. sess. 24. cap. 12. de reform. Canonici Cathedralium habent annexum Ordinem Sacrum, in quo Episcopus cum illegitimo non dispensat.

11. Nihilominus Sententia Navarri, Passerini, & sequacium sustineri, & sequi posse crederem in illegitimo à Papa jam dispensato ad Ordines Sacros, secus in promovendo, juxta distinctionem Majori de irregul. lib. 1. c. 8. n. 11. quam sequitur Garz. de benef. par. 7. c. 2. n. 68. & vidisse dissimulant Lotter. & Corrad. & ex aliis rationibus, quas expendit Passerin. qui scripsit post Lotter. & Corrad.

Deputationis Concionatoris.

FORMULA VI.

SUMMARIUM.

- 1 Predicatores omnes vice Episcopi annunciant verbum Dei.
- 2 Debent esse bonæ vitæ.
- 3 Episcopus non eligens idoneos Concionatores peccat mortaliter.
- 4 Predicatores, qui verbum Dei adulterant, sunt ab Episcopo removendi & puniendi.
- 5 Episcopus non debet esse facilis in rejiciendis nominationibus, quæ sunt à laicis, Prædicatorum, & n. 6. & 7.

N. Episcopus N.

Dilecto Nobis in Christo N. In eo, qui est vera salus, benedictionem. Cum pro munere nostri Pastoralis officii viros idoneos potentes opere, & sermone ad verbum Dei prædicandum mittere teneamur; qui plebes Nobis commissas vice nostra instruant in lege Domini: de tuo Animarum zelo, pietate, vita, moribus, & scientia, quibus à tuis Superioribus apud Nos pleno commendaris testimonio plurimum in Domino confisi, ut proxima futura Resurrectionis Quadragesima, sequentis anni in Ecclesia N. loci N. verbum Dei prædicare possis, & valeas facultatem concedimus, & impertimur. Te in eo qui veritas est, & vita, admonentes, ut in tuis Concionibus (quas secundum Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, & SS. PP. doctrinam semper habebis)

Z 4 in sim-

in simplicitate, & puritate sermonis juxta audientium captum, Deum annuncies, virtutes doceas, peccata evitare fortiter suggeras, pœnitentiam amplecti infinues, mandata Dei, & præcepta Ecclesiæ servari, rebelles hominum voluntates suavi declamatione ad Deum impellas, æternitatem prædices. Mandantes tam populo, quam Clero d. loci, ut benignè te recipiant, honorificè tractent, ac necessaria ministrent eorum impensis, qui eas facere tenentur, vel solent; & de solita eleemosyna tibi respondeant. In quorum, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius Episcopalis.

ADNOTATIONES.

1. **VICE NOSTRA.** Omnes Prædicatores, qui in hac parte Coadjutores sunt, prædicant vice Episcopi, juxta dispositionem Concilii Lateranen. sub Innoc. III. habiti can. 10. & relati à Gallemart. supra Concil. Trid. sess. 24. cap. 4. de reform. post num. 14.

2. **VITA MORIBUS.** In Concionatore magis attendenda est bona vita, quam scientia, quia longè plus proficit Prædicator exemplo boni operis, quam verbo doctrinæ, cujus enim vita despicitur, ejus prædicatio contemnitur, cap. 3. §. porro in fin. 3. quæst. 7. & vita bona facit hominem beatum, scientia verò inflatum, juxta D. Pauli sententiam, quod scientia inflat, charitas verò ædificat. Corinth. 1. cap. 8.

3. Caveant igitur Episcopi ne verbum Dei à Religiosis, quorum mores ipsis noti non sunt, prædicetur, neque admittant facillè illos, qui prece, & commendatione Magnatum, (quærentes, quæ sua sunt & non Animarum salutem) se se in ministerio Apostolico intrudere festinant; memores conclusionis, & sententiæ quod Episcopus non eligens idoneos Concionatores peccat mortaliter, sic probat Lauret. de Franch. contro. part. 1. tit. de subject. regular. ex Consilii. Gregor. XV. qu. 12. & 13. num. 609. & seqq.

4. **IN SIMPLICITATE, ET PURITATE SERMONIS.** Divus Paulus magnus Prædicator, Jesum Christum,

& hunc Crucifixum annunciabat: nonnulli Concionatores verò nostri temporis, (quos idem Apostolus spiritu prophetico invisit 2. ad Corinth. cap. 2.) Verbum Dei adulterantes, & in sublimitate sermonis extollentes, sensumque scripturarum detorquentes, ad fabulas convertuntur, fideique mysteria, & sanctitatem cum animarum jactura deturpant, & fucum faciunt: Undè Episcopi, si quos habeant in eorum Diœcesi, qui ministerio abutantur, in eos feridè adnadvertant, non solum à prædicationis munere suspendendo, sed penis etiam gravioribus, juxta facultates ipsis tributas à Sac. Congreg. Concilii jussu sanctæ memor. Innocenti. XI. litteris circularibus sub datum Romæ 6. Julii 1680.

5. **SOLITA ELEEMOSTNA.** Frequenter, tam in S. Cong. Concilii, quam alia Episc. & Regul. audiuntur querelæ Concionatorum, de eleemosynæ solutione dari solitæ, vel quia Episcopus Concionatorem à laicis præsentatum non admisit, & alium nominavit, vel quia non præsentarunt tempore debito. Ad tollendas igitur occasiones litium, & populi perturbationes, Episcopus, qui est Pastor, non mactet oves, sed illas foveat, & charitativè tractet.

6. Si ergo Universitas, vel Baro reperitur in possessione nominandi Concionatorem cum onere solvendi eleemosynam, illam seu illum hoc jure spoliare non attentet: Nam etsi vigore Concilii sess. 24. cap. 4. possit Episcopus talem facul-

cultatem sibi vindicare, non probata per eosdem laicos rigorosè immemorabili, ut probant Decreta relata à Panimoll. *decif. 91. adnot. 2. & Pignatell. consult. 206. tom. 4.*

7. Attamen quia ex hac juris laicorum impugnatione plura mala eveniunt, moderatè, & rarò tali facultate Episcopus utatur: sed dum ei litteræ Patentes tempore congruo nominationis concionatoris præsentantur, recognita prius præteritarum nominationum executione saltem per triginta, & 40. annos, ac præsentati idoneitate, etiam quoad mores, litteras approbationis expediat, quæ poterunt concipi sequenti, vel simili modo.

Approbationis Concionatoris à laicis nominati.

FORMULA VII.

SUMMARIUM.

- 1 Præsentatio, & nominatio Concionatoris ab universitatibus, aliisque laicis facienda, debet fieri tempore debito, quod hic præscribitur, num. 2.
- 3 Litteræ Patentes nominationis non debent continere verba eligimus, & constituimus, sed nominamus, & præsentamus.
- 4 Etiam si litteræ Patentes expediantur à Superiore Regulari.
- 5 Episcopus potest si vult concionatorem præsentatum examinare.
- 6 Eleemosyna dari solita concionatori non

- potest minui sine licentia Sacr. Congregat.
- 7 Episcopus, sive Parochus concionantes non possunt exigere eleemosynam Prædicatori dari solitam, nisi essent nominati, vel solveretur ex peculiari legato, & n. 9.
 - 8 Parochus si vult concionari per se ipsum, debet id notificare tempore debito.
 - 10 Parochus potest prædicare diebus festis, & tempore Quadragesimæ in sua Ecclesia non obstante contraria consuetudine.
 - 11 Qui solvit eleemosynam, & nominat Concionatorem, debet manuteneri.
 - 12 Si Episcopus nominat, & universitas solvit eleemosynam, consuetudo servanda est.
 - 13 Si Universitas, vel loci dominus nominat, & non solvit eleemosynam, potest Episcopus hoc jus impugnare, nisi adsit consuetudo immemorabilis probata.
 - 14 Si Universitas nominat concionatorem etiam pro Cathedrali, & solvit eleemosynam, debet manuteneri. Episcopus potest jus nominandi concionatorem in Cathedrali vindicare, sed non potest ad solvendam eleemosynam Universitatem compellere, & adducuntur Decreta.
 - 15 Benedictio Prædicatori tribuitur etiam per Delegatum.
 - 16 Professio fidei Concionator emittit, quatenus ab Episcopo exigatur n. 7. vel quando nunquam illam emisisset num. 18.

N. Episcopus N.

Dilecto &c.

IN eo, qui est vera salus, benedictionem. Cum pro munere Pastoralis Officii Viros idoneos potentes opere, & sermone ad prædicandum Evangelium assumere debeamus, qui vice nostra plebes nobis commissas in lege Domini erudiant. Te ab Universitate loci N. (quæ in quasi possessionem concionatorem nominandi reperitur, tempore debito præsentatum, de cuius vita, moribus, & idoneitate per examen, nec non testimoniales tuorum Superiorum certiores effecti, plurimum

num in Domino confidimus, verbi Dei Praeconem pro futura proxima Sanctissimæ Resurrectionis Quadragesima sequentis anni in Ecclesia N. loci N. eligimus, deputamus, & approbamus. Admonentes, ut sanam doctrinam juxta Catholicæ Ecclesiæ Romanæ, & Sanctorum PP. testimonium, & traditionem prædices, & in simplicitate, & puritate sermonis Deum annuncies, populum in fidei præceptis instruas, & erudias, à Deo omnium bonorum largitore præmiū recepturus. Mandantes tam populo, quàm Clero d. loci, ut te benignè recipiant, & de solita eleemosyna, quam solvere tenentur, & solent, tibi omnino respondeant. In quorum, &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius Episcopalis.

ADNOTATIONES.

1 TEMPORE DEBITO PRÆSENTATUM. Qui habet jus nominandi Concionatorem, debet illum Episcopo præsentare per litteras Patentes intra mensem Novembris Quadragesimæ præcedentem; & si præsentatus fuerit rejectus, alium per totum mensem Decembris nominare, & præsentare, aliàs pro illa vice jus amitteret, & ad Episcopum devolveretur, & solitam eleemosynam adhuc cogeretur solvere, juxta Decreta, quæ referunt Nicol. in flos. verb. Prædicator n. 1. Pignatell. consult. 206. num. 54. tom. 4. Panimoll. decis. 91. adnot. 2. n. 15. & nuper declaravit Sac. Cong. Concilii in Trojana 14. Augusti 1700.

2. Verum tamen est, quod, si nominatio Concionatoris notificaretur Episcopo parum post terminum, vel Prædicator nominatus in tempore, nollet amplius, aut non posset prædicare, tali casu Elector non deberet jure suo privari, nisi id fortè contingeret imminente tempore Quadragesimæ, ut advertunt, & mōent Nicol. & Panimoll. locis citat., quia æquitas, & non rigor juris servanda est.

3. Dicitur autem in Formula Concionatorem fuisse præsentatum, non autem electum, seu deputatum, quia constituere, eligere, & deputare solus Episcopus potest: Ideoque si in litteris Patentibus nominationis, universitas, sive alius, qui jus habet præsentandi, uteretur verbis --

Eligimus, constituimus, & electum præsentamus, possent rejici, donec aliæ litteræ reformatae expediantur, in quibus solum dici debet -- N. nominamus, & præsentamus, ut præter Decreta antiquiora relata à Pignatell. ubi supra, nuper declaravit Sac. Congregat. Concilii in Sutrina 8. Maii 1688. & in Urbinaten. 7. Junii 1698. & 10. Januarii 1699.

4. Et hæc regula procedit, quamvis nominatio Concionatoris ad Generalem alicujus Religionis pertineret, quotiescumque non pro Religione, sed pro commoditate universitatis, quæ eleemosynam solvat, in Ecclesia Regulari concio habenda sit, prout censuit Sac. Congreg. Episc. & Regul. in Alatrina 3. Julii 1693. proponente Eminentissimo Cardinali de Judice.

5. PER EXAMEN. Est in arbitrio Episcopi licentiam, & approbationem Concionatori præsentato concedere absque examine: Cæterum si vellet de idoneitate per examen experimentum facere, utique posset illum interrogare: Quicquid enim super hoc olim dixerint Authores Regulares, quos cumulavit ad tuendam causam propriam, Pasqualig. ad Lauret. de Franch. part. 1. num. 576. hodie res est oraculo Pontificio Clem. X. Constit. 7. §. 3. Bullar. nov. tom. 6. decisa.

6. SOLITA ELEEMOSYNA. Non possunt universitates eleemosynam Concionatori dari solitam minuere inconsulta Sacra Congregatione,

ne, ut pluries ipsa fancivit Testibus Nicol. in fosc. verb. Prædicator n. 21. Barbof. in Summ. decif. Apostolic. collect. 594. n. 13. & nuper in Tyburtina contra Universitatem Terræ Poli 3. Julii 1693. referente eodem Card. de Judice, & recurrente P. Bucciarelli Monacho Silvestrino.

7. Hanc tamen solitam eleemosynam non potest Episcopus, neque Parochus prætere, nec titulo paupertatis, quando per se ipsos in sua Ecclesia, in qua prædicari solet, vellent conciones habere, quia hi proprium munus adimplent: Nisi in casu quo universitas, vel alius nominator, Parochum, vel Episcopum deputasset, aut sponte solvere vellet, Nicol. in fosc. verb. Parochus num. 28. Gavant. Manual. Episc. verb. concio sacra num. 3. in addit. Sac. Congr. Episc. in Ravellen. 30. Januarii 1615.

8. Et hinc est, quod, si Parochus velit per se ipsum concionari, debet id intimare, & notificare universitati, quæ jus nominandi Concionatorem habet, tempore ut supra præfigi solito, aliàs universitas in suo jure manuteneretur, ut resolutum fuit à Sac. Congreg. Episc. in Senogallien. inter Parochum Mattheum Fabri, & Universitatem Montis Novi 16. Martii 1690.

9. Et quamquam Parochus, ut supra firmatum fuit, non possit prætere eleemosynam dari solitam, si concionari velit, est advertendum, quod conclusio vera est quando eleemosyna solvitur Concionatori ex communi ærario, vel à populo, aut ab alio; verùm si solveretur ex aliquo peculiari legato, sive donatione ad hunc præcisum actum destinata, & relicta, tunc Parochus, vel Episcopus per se ipsos concionantes, illam petere possent, ut limitando regulam supra dictam tradit Pasqualig. ad Franch. par. 1. num. 602. quia tali casu nemo gravatur, nec ipsi à legato debent rejici, nisi expressè excludantur.

10. Jus autem, quod Parochus habet per se ipsum, vel per alium ab Ordinario approbandum concionandi in sua Ecclesia Parochiali diebus Festis, & Quadragesimæ, non potest tolli, neque impediri per contrariam consuetudinem con-

cionandi privativè in alia Ecclesia sive sæculari, sive Regulari, ut censuit Sac. Congr. Episc. in Prædestina Prædicationis 17. Martii 1672. quam refert Panimol. decif. 91. num. 11. Sac. Congregat. Concilii in Florentina Juris prædicandi 26. Januarii 1697. & in Rossanen. Prædicationis 22. Februarii 1698.

11. SOLVERE TENENTUR, ET SOLENT. Si Communitas, vel Dominus loci temporalis nominat Concionatorem, & solvit eleemosynam, consuetudo hujusmodi servanda est, Sac. Congr. Episc. in Aprutina, seu Therannen. 6. Februarii 1615. Sac. Congr. Concilii in Aquilana 2. Junii 1696.

12. Si Episcopus eligit, & Communitas solvit, pariter consuetudo servanda est, absque eo quod universitas possit prætere nominationem, Sac. Congr. Concilii in Ostunen. 15. Novembr. 1692. & in Bovien. 20. Junii 1693.

13. Si universitas, vel Baro nominat, & non solvit eleemosynam, tunc nisi consuetudo esset immemorabilis, & probata, posset, & deberet Episcopus hoc jus impugnare, & sibi vindicare, Concionatorem pro libito deputando, quia hoc tertio casu nulla concurrat æquitas, neque adest correspondivitas nominationis ad eleemosynam, ut docet Card. de Luc. Adnot. ad Concil. disc. 3. n. 6.

14. Regula autem firmata in primo casu locum habet etiam in nominatione Concionatoris pro Cathedrali, pro qua, si Civitas est in possessione nominandi cum onere solvendi eleemosynam, debet manuteneri, & quatenus Episcopus vellet jus nominandi sibi vindicare, (prout habet in facultate) non posset eandem ad solutionem cogere, sed teneretur de proprio expensas, & eleemosynam subministrare, sic pluries respondit Sac. Congr. Episc. & præsertim in Ariminen. 29. Novembris 1586. in qua sic dicitur.

Cong. censuit Episcop. non posse compellere Universitatem ad prestandam solitam eleemosynam Prædicatori, si ipse voluerit Prædicatorum deputare, secus verò, si sinat Universitatem uti consuevit eligere sibi Prædicatorum ab ipso tamen approbandum.

In Orien. 17. Januarii 1594. -- Se videt con-

consuetudine immemorabile, che l'Università elegga il Predicatore, e lo paghi, si deve continuare così senza contraddizione, e non provandosi tal consuetudine si deve dare tuttavia sodisfazione all' Università se haverà qualche buon soggetto.

In Murana 5. Februarii 1596. -- Quando il Vescovo non voglia predicare per se stesso, o somministrare le spese, & elemosina del suo ad altri: deve permettere, che la Communità offervi il solito di eleggere il Predicatore con dargli le spese, e l'elemosina.

In Montis Falisci 6. Februarii 1598. -- Se la Città è in antico possesso d' eleggere, e pagare il Predicatore della Cathedral, si deve osservare.

In Gallipolitana 10. Februarii 1599. -- Quando il Vescovo non voglia provvedere al Predicatore del vitto, & elemosina, deve permettere, che la Communità offervi il solito d' eleggerlo, e provvederli, che altrimenti la Communità non può essere stretta. Et idem probant Decreta Sac. Congr. Concilii emanata 11. Junii 1596. tenoris sequentis -- Congr. Concilii censuit esse in electione Episcopi, vel deputare in sua Cathedrali Prædicatorem, etiam quod populus illum ab immemorabili tempore eligere consuevisset, vel prædictam nominationem ipsi populo relinquere; itaut si Episcopus Prædicatorem eligat, populum ad eleemosynas Prædicatori erogandas non compellet: Verum si populum prædictum facultate eligendi Prædicatorem uti permiserit, tunc populum ad solitas eleemosynas præstandas cogere poterit. Et in Urbinaten. 7. Junii 1698.

15. Et tandem est notandum, quod in Formula deputationis, seu approbationis Concionatoris non fit mentio de benedictione petenda, & recipienda ab Episcopo, quia quotiescumque expediuntur litteræ Patentes supponitur jam data, & concessa ab Episcopo, vel danda à Vicario Foraneo, vel alio Delegato, quando ob nimiam distantiam locorum, sine magno incommodo Prædicatores non possent personaliter ad Civitatem accedere, & sese Episcopo præsentare, ut mo-

nent Decreta relata à Pignatell. in sæpè citata consult. 206. n. 67. tom. 4.

16. Nec minus fit mentio de fidei professione, ad quam emittendam Concionatores præcisè non tenentur, nisi ab Episcopo exigatur (quicquid in contrarium nimis vagè asserat Pignatell. consult. 114. n. 77. tom. 9. ubi allegat Decretum Greg. XIII. de anno 1577. ut supponit emanatum.)

17. Sac. enim Cong. Concilii supra cap. 4. sess. 24. de Reform. sic declaravit -- Vigore Bullæ fel. record. Pii IV. de professione fidei facien. Regulares Concionatores non tenentur facere professionem fidei antequam prædicandi munus assumant, potest tamen Ordinarius, quo tempore solet concionandi licentiam concedere, ab eisdem exigere fidei professionem, si tamen sibi ita videbitur expedire. De quo Decreto mentionem expressam faciunt Nicol. lucubr. Can. lib. 1. tit. 1. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. n. 11. §. 6. & Barbof. in Summ. dec. Apostol. collect. 611. num. 3.

18. Quod si Prædicator electus nunquam alia occasione fidei professionem emisisset, tunc poterit ab eo exigì, quia quilibet Concionator saltem semel illam emittere debet, ex Concilio Provin. 5. Mediol. monet Gavant. Manual. Episc. verb. fidei professio n. 26. Pac. Jord. lucubr. to. 1. lib. 6. tit. 1. num. 59. & si placet in litteris mentio fiet.

Deputationis Theologi Episcopi.

FORMULA VIII.

SUMMARIUM.

- 1 Tituli Episcoporum enumerantur.
- 2 Episcopus est Princeps, & habet meritum, & mixtum imperium.
- 3 Episcoporum gubernium est res laboriosa, & ærumnis plenum.
- 4 Theologus Episcopi debet esse inculpabilis vitæ.
- 5 Canonistæ præferuntur Theologis in promotione Episcopatus Italiae.

N. Episcopus N.

Admodum Rev. P. N. Ord. N. Sacr. Theologiae Magistro
salutem in Domino.

Cum nihil magis deceat debilitatem, quam subsidia, ac fulcimenta venerari, quibus innixa deficere, ac ponderi succumbere non paveat: Nos quod clarius nostrarum dignoscimus virium imbecillitatem, & è contrà *celitudinem gradus*, ad quem mira superni Numinis (nullo nostro suffragante merito, vel conatu) charitas Nos evexit, eò magis pulchra perquirimus, quibus nostra sustentetur infirmitas, ne gravi sub onere fatiscamus: Quapropter cum tuam probaverimus in Theologicis disciplinis præstantiam sanè eximiam, atque (quod verum scientiis addit decorem, quo si carent inflant, & non ædificant) *morum raram probitatem*, conspicuumque virtutum Religioso viro dignarum specimen in Te effulgescere conspexerimus, aliquo decrevimus Te prosequi favore, quo & nostræ indigentia subsidium possemus adipisci, simulque tua merita (quæ sunt Dei munera) decorare. Volentes igitur *nostrum seligere Theologum* Nobis non levi multiplicium, diversarumque gravatis curarum sarcina auxilia suffecturum; Te ad hoc munus peragendum per has animum nostrum testantes litteras nominamus, deputamus, & declaramus, ac protali haberi volumus, cum omnibus honoribus, & oneribus, quibus cæteri Episcoporum *si est Cardinalis*, quibus cæteri S. R. E. Cardinalium) potiri solent, & gaudere Theologi, necnon in numero nostrorum familiarium Te aggregamus, atque ascribimus. Deprecantes quoscumque, qui has nostras litteras inspecturi sunt, ut Te in nostrum Theologum recognoscant, & honore gradui debito prosequantur. In quorum, &c. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Secretarius.

ADNOTATIONES.

1. **C**ELSIDINEM GRADVS. Episcopus in sua Ecclesia dicitur Vicarius Christi, c. *Mulier* 33. qu. 5. & ejus Ordo non est Dignitas, sed culmen Dignitatis, Gloss. in c. 2. de *præben.* & c. *Quia periculosum de sent. excommunic. in sexto*; & dicitur quoque Pontifex, Angelus, Columna Ecclesiæ, Preco Dei, & Sal terræ, ac aliis præ eminentiis, & titulis in jure, & ab Ecclesia decoratur, quos enumerat Episcopus Jordan. 10. 1. in *præfud. de tit. Episc. à n. 1. ad 34.*

2. Episcopus in sua Diœcesi est Princeps

& habet merum, & mixtum imperium, statuta condit, & reis gratiam facit, Spe-rell. *decis. 128. à n. 55. cum seq. Guazzin. ad defens. reor. defens. 34. cap. 3. n. 6. Conciol. resol. Criminal. verb. Episcopus resol. 1. n. 2. cum aliis pluribus quos allegat, & sequitur Ciardin. controvers. cap. 50. à n. 28. ad 39. & mirè hoc probat Auctor. tr. de jure natural. & divin. Ecclesiast. liber. cap. 6. & 12. lib. 1.*

3. Ideoque ob *celitudinem gradus* sunt Episcopi constituti tamquam signum ad sagittam, non valentes omnibus complacere, ex quo ratione officii tenentur, nedum arguere, sed etiam increpare, quam-

quamobrem frequenter odium multorum incurrunt, & aliquandò etiam invidias patiuntur, ut probat Vermigliol. *conf.* 378. n. 4. Et hinc benè infertur, quod illorum gubernium est res laboriosa, difficilis, Mastrill. *de Magistr.* lib. 1. c. 30. n. 2. imò officium Episcopi abyssum ærumnarum vocat *Chryso.* quem refert Barbof. *de Offic. & Potest. Episc.* tit. 2. *glos.* 2. n. 16. adeo ut cum D. Bernardo Serm. 12. in Cantica scribere valeam -- *Fratres revearamur Episcopos, sed vereamur labores eorum: si labores pensamus, non affectabimus honores.*

4. **MORUM RARAM PROBITATEM.** Theologus Episcopi debet esse inculpabilis vitæ, & idè in Formula per modum elogii ejus virtutes demonstrantur: Hic enim in dicenda sua Sententia non debet respicere faciem hominis, nec pavescere minas creaturæ mortalis, ne Episcopus ejus consiliis deceptus non Theologum sed foveat adulantem: Oportet inquam in veritate legem docere, & salutem propriam, & proximi doctrina sana, & morum puritate operari: Quoniam plenitudo sapientiæ est timere Deum, *Ecclesiast.* 1.

5. **NOSTRUM SELIGERE THEOLOGUM.** Quia in assumptione ad Episcopatum, præsertim in Italia, in qua hæreses (Dei misericordia) non pullulant, quamvis Theologia sit dignior cæteris scientiis propter nobilitatem materiæ certitudinem, & altiorem finem; Canonistæ Theologis sæpè præferuntur, ut expe-

riencia docet Nos, & DD. etiam ità providendum insinuant, Abb. in c. 1. n. 9. *de consang. & Affin.* Azor. *instit.* Moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 10. Scipio de Rub. *aphorism.* Episc. *verb.* Episcopus, Barbof. *de Offic. & Potest. Episc.* allegat. 1. num. 30. Card. de Luc. *advot. ad Conc. disc.* 2. n. 6. Maxime propterea docet, quod Episcopus Canonista in Theologicis disciplinis non versatus, Theologum sibi assumat non pro forma, ut morem gerat, sed ut in rebus, quæ ad fidem, & forum conscientiæ in rebus arduis pertinent, Consultorem habeat idoneum, ut verificetur Hieremiæ effatum -- *Dabo vobis Pastores, qui pascent vos scientia, & doctrina,* Hier. 3. & Innoc. in cap. ult. *de etat. & qualit.*

Deputationis Visitatoris.

FORMULA IX.

SUMMARIUM.

- 1 Visitatio est delegabilis Episcopo impedito.
- 2 Etiam quoad visitationem Capituli Cathedralis.
- 3 Visitator Delegatus exigit procuratoriam pro medietate.
- 4 Visitat etiam Ecclesias, & loca exempta.
- 5 Rationem à Vicario capituli tempore sedis vacantis constituti exigit.

N. Episcopus N.

Dilecto N. &c.

Cupientes Sac. Conc. decretum de visitanda Diocesi exequi, nec adversa valetudine detenti valentes personaliter Ecclesias, & loca pia visitare, Te de cujus fide, integritate, scientia, & experientia plenè in Domino confidimus, Visitatorem totius nostræ Diocesis delegamus, eligimus, & deputamus, cum facultate Ecclesias, Monasteria, Confraternitates, Hospitalia, Collegia, Montes Pietatis, & Frumentarios, locaque alia pia, & Religiosa visitandi, computa, & administrationes eorundem locorum revidendi, Debitores, Officiales, & Administratores ad libros exhibendum, & reliquarum respective solvendum compellendi juris, & facti remediis sola facti veritate inspecta. Decreta quæcumque faciendi, & exequendi dummodò processum non requirant. Procuratio-

curationem à visitatis, prout juris est, exigendi, & alia gerendi, quæ facere, gerere, & exequi tam ordinaria, quam delegata auctoritate Nos met ipsi visitando possemus, Tibi omnia generaliter, & specialiter committendo. In quorum &c. Datum &c.

N. Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius Episcopalis.

ADNOTATIONES.

1. ADVERSA VALETUDINE DE-
TENTI. Sive alio legitimo impedimento, de quo sufficit constare per solam assertionem Episcopi, qui nullam tenetur causam impedimenti assignare, ut respondit *Sacr. Congr. Concil. in Portugallen. Visitationis 29. Januarii 1701. in responsione ad secundum dubium.*

2. NOSTRÆ DIÆCESIS. Jus visitandi non solum est delegabile quoad Ecclesias, & loca pia Diœcesis, sed etiam quoad Visitationem Ecclesiæ, & Capituli Cathedralis, quamvis in præteritum Episcopi per se ipsos Cathedralem visitaverint, quoties Episcopus asserat se legitimo impedimento (quamvis temporali) detineri, *Sacr. Congr. Concilii in d. Portugallien. 29. Januarii 1701. in responsione ad primum.*

3. PROCURATIONEM, PROUT JURIS EST EXIGENDI. Visitator delegatus non potest integram procuracionem à visitatis exigere, sed tantum pro medietate, juxta Decreta relata à Nicolio in *fosc. verbo Visitatio n. 1. vers. quando tamen, & num. 10. limit. 9.* & nuper declaravit *Sac. Congr. Concilii in Amalphi-tana 17. Julii 1699. ad quartum.*

4. Visitat quoque Episcopus per suum

Subdelegatum Monasteria, & Parochiales exemptas tamquam in hac parte Delegatus Sedis Apostolicæ, absque eo quod possint exempti Subdelegatum recusare, quoties exhibeat specialem facultatem in scriptis, *Fagnan. in c. Quoniam num. 27. & 35. de offic. Deleg. Sacr. Congreg. Concilii in Passavien. 1. Octobris 1661. relata à Pignatell. consult. 7. n. 19. & 29. tom. 7.*

5. Potest quoque Episcopus in Visitatione rationem administrationis officii exigere à Vicario Capituli Sede vacante constituto, atque si alicujus delicti reus reperitur, punire, ut declaravit *Sacr. Congr. Concil. 8. Aprilis 1595. à cap. 16. sess. 24. de reform.*

Deputationis Administratoris Domus
Pie.

FORMULA X.

SUMMARIVM.

- 1 Administratores locorum pieorum æquiparantur Tutoribus, & habent libertatem administrationem.
- 2 Debent librum rationum retinere.
- 3 Si non retinent libros, præsumuntur dolosi, & juratur contra eos in litem.

N. Episcopus N.

Universis &c. Nuper siquidem accepimus, quod Domus pia, sive Hospitalis loci N. per obitum N. ultimi ipsius Administratoris caret Rectore, Nos ad quem præsentatio personæ idoneæ ad regimen, & administrationem d. Domus, destinatio, ac omnimoda dispositio pleno jure pertinet, eidem Domi, seu Hospitali, de utili, & bono Rectore, & Administratore salubriter providere volen-

lentes, honestum, & providum Virum N. incolam, & habitatorem d. loci N. probum ac bonæ conversationis (de quo in Domino fiduciam obtinemus specialem) Rectorem, & Administratorem d. Domus, (seu Hospitalis) omniumque jurium & bonorum illius, cum facultatibus, honoribus, & oneribus solitis, & consuetis instituiamus, & deputamus auctoritate nostra. Ac eundem N. coram Nobis propter hoc constitutum in corporalem possessionem d. Domus Piae N. seu quasi juriumque, & bonorum ipsius inducimus per praesentes, praestito per eum ad Sancta Dei Evangelia corporali juramento, quod bona, & jura ad dict. Domum (seu Hospitale) pertinentia quomodocumque, bene, & fideliter, & utiliter reget, & gubernabit, & rationem Nobis reddet: Infirmis (seu Peregrinis, aut Projectis) & aliis personis in eadem Domo infervientibus, & existentibus, & quibus existent pro tempore, necessaria ministrabit, ac ministrare faciet, jura, libertates, atque bona cuncta ad eam pertinentia manutenebit, & defendet, nihilque alienabit, sed alienata recuperabit, & ad proprietatem d. Domus reduci pro posse procurabit. Quocirca mandamus vobis omnibus &c. quatenus d. N. in Rectorem, & Administratorem dict. Domus Piae N. (seu Hospitalis) recipiatis, & recipi faciatis, ipsumque in realem, & actualem possessionem d. Domus juriumque, & pertinentiarum praedictorum inducatis, & defendatis inductum, amoto ab ea quolibet alio detentore, quoniam, &c. Datum &c.

N. Episcopus, five Vicarius Generalis N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

ADNOTATIONES.

1. **CUM FACULTATIBUS, ET ONERIBVS SOLITIS.** Administratores locorum piorum habent liberam administrationem, & Tutoribus æquiparantur, & possunt expedire etiam ea, quæ mandatum speciale aliàs exigent, cum ex eorum electione, & deputatione censeatur illis data omnis opportuna facultas, ne contrahentes cum illis decipiantur, Rot. decis. 432. n. 26. & seq. par. 9. rec. quam refert Sabell. in Sum. divers. tract. 9. Administrator post num. 18. quod intellige de rebus, quæ servando servari non possunt, & de redditibus bonorum administratorum.

2. Onus autem speciale cujusvis Administratoris est, librum rationum conficere, & retinere, in quo cum appositione diei, mensis, & anni adnotare debet data, & recepta, aliàs illi non creditur, Rot. decis. 217. & 218. part. 2. divers.

Tusch. litt. A concl. 202. cum aliis quos allegat idem Sabell. loco mox citato numer. 6.

3. Nec sufficit tenere computa in foliis, listis, & ut vulgò dicitur in scartafaciis, aliàs poterit contra eum jurari in litem, quia si non retinet librum censeatur in dolo praesumpto, nisi aliunde administrator paratus sit docere de administratis, ut latè declarat Tusch. dict. concl. 202. num. 15. 23. 24. & seqq.

Supradicta Formula uti poteris in aliis similibus depositionibus Officialium locorum piorum quocumque nomine nuncupatorum, mutatis mutandis.

Litterarum Familiaritatis.

F O R M U L A X I.

S U M M A R I U M.

1. Quis dicatur verè Familiaris.

N. Car-

N. Cardinalis Episcopus &c. (five Episcopus , aut
Archiepiscopus N.)

UNiversis , & singulis presentes nostras litteras inspecturis , & audituris salutem , & sinceram in Domino Charitatem , Mittimus Romam pro nostris , & suis illic peragendis Negotiis Nobilem Virum N. Familiarem nostrum continuum commensalem : Ne igitur ob suam absentiam aliquod incommodum patiat , ac ut nostram benevolentiam , qua personam ipsius prosequimur opere sentiat , volumus quod à die sui discessus omnibus honoribus , immunitatibus , favoribus , & prærogativis , quibus cæteri nostri Familiares continui commensales presentes utuntur , potiuntur , & gaudent , sua absentia non obstante utatur , potiatur , gaudeat , & ac si continuè obsequiis nostris præsens nobiscum insisteret . Cupientes autem eidem N. Familiari nostro iter liberum , tutum , & securum præstari , hortamur , & requirimus in Domino omnes , & singulos Terræ , & Maris Dominos , tam Ecclesiasticos , quam temporales , eorumque Locumtenentes , Prætores , Gubernatores , Vicarios , & Officiales quoscunque ad quos d. N. Familiaris noster pervenerit , quatenus illum per eorum Terras , Civitates , Oppida , Castra , Villas , Passus , Portus , & omnia alia loca liberè , tutè , & securè absque ulla solutione , vel impedimento , ac gravamine tam reali , quam personali ire , stare , transire , ac ad nos redire contemplatione nostra finant , permittant , & conducant , illique de valido salvo conductu , ac fide publica (quoties opus fuerit , & eos duxerit requirendos) provideant : Offerentes Nos ad similia longeque majora semper paratos . In quorum omnium fidem , presentes fieri , & per Secretarium nostrum infrascriptum subscribi mandavimus , sigillique nostri iussimus impressione communiri . Datum &c.

N. Cardinalis N. five Episcopus N.

Loco ✠ Sigilli .

N. Secretarius .

ADNOTATIONES .

1. **U**T quis dicatur verè familiaris , duo copulativè requiruntur , videlicet , servitus , & commensalitas , hoc est , qui insistit circa servitia , & habet expensas , Gomef. in Regul. de impet. Benefic. per obitum Famil. Card. quæst. 13. quem refert Tusch. litt. F. concl. 72. n. 4. aliàs dicitur Familiaris fictus , quamvis Dominus illum vocet suam familiarem : Quicquid sit de familiaribus Papæ , & nonnullis Officialibus Romanæ Curie , qui licèt re vera non sint commensales , nec expensa habeant , nihilominus ad effectum
Monacelli Form. Pars I.

festum reservationis Beneficiorum dicitur veri familiares , Gonzal. ad Regul. Cancel. glos. 51. num. 18. & 26.

Litterarum passus propter Pestem .

FORMULA XII.

SUMMARIUM .

1. Episcopus tempore pestis tenetur reside-
re .

Pestis dicitur bellum Divinum , & excusat à multis , ibid.

Aa N. Epi-

N. Episcopus N.

U Niverfis, & fingulis præfentes noſtras litteras inſpecturis fidem facimus, atque teſtamur, quod diſcretus N. de N. Familiaris noſter lator præſentium fuit in hac Civitate nobiſcum per meſes, ubi non vigeſt Peſtis contagio, ſed Dei benignitate ſaluberrimo fruimur aere: Quare eoſdem rogamus, ac impenſè hortamur, ut eundem N. intra mænia cujuſcumque loci, ad quem ipſe acceſſerit admittant, & in omnibus ſuis rebus peragendis commendatum ſuſcipiant: Nobis etenim rem in modum gratam facient, ac Nos ad hæc eadem, & longè majora obſequia præſtanda proculdubio ſibi viciffim obligabunt. Datum & c.

N. Episcopus, five Vicarius Generalis N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

ADNOTATIONES.

1 **I**N HAC CIVITATE. Episcopus tenetur tempore peſtis in ſua Cathedrali reſidere, nec illam poteſt deſerere abſque lethali culpa, nam bonus Paſtor Animam ſuam dat pro Ovibus ſuis, Jo. 10. ut late probat Pignatell. conſult. 17. per tot. tom. 4. & præſertim n. 34. & 35. ubi n. 18. relato Fagnano in cap. Ex parte 25. de Cleric. non reſid. ac pluribus aliis firmat reſidentiam Episcoporum eſſe de jure Divino.

2. **PESTIS CONTAGIO.** Peſtis dicitur bellum Divinum, & pactum in caſu belli ſimpliciter conceptum convenit caſui peſtis, ut dicit Cardin. de Luc. de locat. diſc. 1. n. 3. Dicitur quoque fortuitus caſus, & excuſat à multis: puta à pœna cauſata propter moram: à curſu præſcri-

ptionis: à ſolemnitatibus contractus: à publicatione reſignationis Beneficii, & ab aliis pluribus, de quibus videre poteris apud Sebaſt. Medic. de caſ. fortuit. part. 2. quæſt. 6. à num. 34. ad 49.

Arrogationis.

FORMULA XIII.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus dicitur Prætor, & Magiſtratus perpetuus Civitatis.
- 2 Decretum arrogationis debet interponi cauſa cognita, quando arrogandus eſt impubes, & n. 3.
- 4 Equites Hieroſolymitani non poſſunt arrogare.

IN nomine Domini & c. Die & c. Conſtituito perſonalmente avanti Monſign. N. Veſcovo N. (ò ſuo Vicario Generale N.) nel Palazzo della ſua ſolita reſidenza ſopra una ſede di il qual luogo, e qual ſede eleſſe, & elegge per ſuo idoneo Tribunale per fare ſolamente l'atto inſcritto, e di me Notaro, e Cancelliero Episcopale, e Teſtimonii inſcritti, il Signor N. figlio del q. N. Cittadino di N. da me Cancelliero beniffimo conoſciuto conſiderando ch'eſſo manca di deſcendenza, e volendo à conſolatione di quelli che non hanno figli fare un' atto d'arrogatione verſo il Signor N. figliuolo del q. N. quì parimente preſente, e da me conoſciuto, acciò queſto mediante la detta arrogatione habbia, e conſeguifca la filiatione di detto Signor N. & eſſo reſpettivamente la paternità, con tutte le attrioni, ragioni, facultà, prerogative, e privilegii attivi, e paſ-

e passivi concessi dalle leggi alli Arroganti, & Arrogati rispettivamente. Hà perciò il detto Signor N. supplicato N. Signor Papa N. à volerli concedere la gratia di poter fare detta Arrogatione: & havendone riportato dalla Santità Sua rescritto favorevole da lui esibito, e presentato à detto Monsignor Vescovo N. del tenore da registrarfi nel presente Instrumento, e ricevuto colla dovuta riverenza dal medemo Monsignore.

Quindi è che per dare al detto rescritto la dovuta esecuzione, il detto Sign. N. spontaneamente di certa scienza, e volontà, con animo deliberato, non per errore alcuno di ragione, ò di fatto, & in ogni altro miglior modo, forma, e causa, per le quali più validamente può, e gli è permesso dalle Leggi tanto comuni, quanto municipali in vigore del predetto Pontificio rescritto, e coll' autorità, e Decreto d'esso Monsignor Vescovo Giudice Esecutore eletto, & interrogante, arrogò, accettò, arrega, & accetta detto Signor N. presente, rispondente, e consentiente, in suo figliuolo legittimo in primo grado, e per figliuolo legittimo nella sua stirpe, prolapia, e descendenza masculina, e ricevendolo con naturale vero, & attuale amplesso, & unione colle braccia in segno di vera, e naturale paternità, e filiatione rispettivamente, congiungendo insieme le ragioni naturali colle civili, e legittime, di maniera che detto Signor N. per l' avvenire sia tenuto, trattato, e reputato per figlio legittimo, e naturale in primo grado d' esso Signor N. tanto circa le successioni, quanto circa à tutti gli altri fini, & effetti disposti, & ordinati dalle Leggi universalmente niente eccettuato, come se fosse naturalmente procreato di legittimo matrimonio, e nato dal corpo del detto Signor N. Et all' incontro il detto Signor N. figliuolo arrogato come sopra presente, colla detta autorità, e Decreto di detto Monsignore, & in ogni altro miglior modo accettò, & accetta in suo Padre legittimo naturale, & ascendente in primo grado il detto Signor N. presente, rispondente, & accettante, e per l' avvenire vuol esser denominato, trattato, e reputato per di lui figliuolo come se fosse nato immediate di legittimo matrimonio, e dal suo corpo naturalmente, e promette come tale trattarsi, e denominarsi universalmente in tutti gli atti, e d' assumere, e portare il Cognome, & Armi, & Insegne del detto Signor N. Padre Arrogante.

Quale Arrogatione, e tutte, e singole cose contenute in essa, e dependenti, e consecutive da essa li predetti Signori N. & N. promisero, e promettono scambievolmente l' uno all' altro di haver sempre ferma, rata, e grata, e di attenderla, ed osservarla perpetuamente, e non contravenire di ragione, ò di fatto per se, ò per altri direttamente, ò indirettamente, obligando perciò se stessi, Eredi, Successori, beni, ragioni presenti, e futuri nella più ampla forma di ragione valida, e così giurorno tactis &c. rinunciando ad ogni Legge, e Constituzione, che facesse in contrario in ogni modo migliore.

Sopra la quale Arrogatione, e tutte, e singole cose contenute nel presente Instrumento come bene, e legittimamente fatte il predetto Monsign. Vescovo (ò Vicario Generale) sedendo come sopra pro Tribunali dopo haver interrogato, & havuto il mutuo consenso delli Arrogante, & Arrogato, ad istanza, e requisitione delli medemi, & in esecuzione del sopradetto Pontificio rescritto, hà interposto, & interpone l' autorità, e decreto del suo Offizio, e Magistrato, supplendo ogni, e qualunque difetto tanto di ragione, che di fatto, havendo

bene intese, e considerate le cose predette non solamente nel modo, e forma sopra espressi, ma in ogni altro di ragione più valido, & efficace. Fu il presente atto d'Arrogatione col Decreto predetto, stipulato, e pubblicato il giorno, e nel luogo di sopra espresso alla presenza di N. N. e di N. N. Testimoni specialmente rogati.

Così è N. Cancelliero Episcopale.

ADNOTATIONES.

1 **D**EL SUO OFFIZIO, E MAGISTRATO. Episcopus, qui est Ordinarius, & dicitur Prætor, & Magistratus perpetuus Civitatus, Tusch. *lit. E. conclus. 237. num. 8. & 9.* Sperell. *dec. 128. n. 64. & 68.* poterit exequi rescriptum Principis, quo datur facultas arrogandi Judici loci Ordinario, ex Oinotim *super institut. tit. de adopt. §. Cum autem impubes n. 2.*

2. **CONSIDERATE LE COSE PREDETTE.** Si Arrogandus esset impubes, Decretum debet interponi causa cognita, & considerandum, an arrogatio sit honesta, & an expediat pupillo; an Arrogans sit legitimæ ætatis de jure requisitæ, *in §. Minorem instit. de adopt. illius affectionem, conditionem, & mores investigando, Oinotim loc. cit. n. 5.*

3. Item an Arrogans satisfactionem obtulerit de restituendo bona Arrogati venientibus ab intestato, quatenus hic in pupillari ætate decederet, ut disponitur *in d.*

§. Cum autem impubes instit. de adopt. l. nec ei §. fin. ff. de adopt.

4. Et hic nota quod Equites Religionis Hierosolymitanæ, cum sint veri Religiosi, non possunt filios arrogare, ut consulta à Papa pro voto respondit Sac. Congreg. Concilii in una Placentina Arrogationis 4. Maii 1697.

Litteræ Patentis Coloniae.

FORMULA XVI.

SUMMARIUM.

- 1 Coloni partiarum Mensæ Episcopalis gaudent privilegio fori, & sunt exempti à Collectis pro portione Colonica, & ab oneribus personalibus eximuntur.
- 2 Affluarii bonorum Mensæ, & Ecclesiasticorum, gaudent exemptione Collectarum pro portione Colonica, & num. 3.
- 4 Non tamen gaudent privilegio fori.

HAvendo Noi nel numero de' nostri Coloni (ò Affittuarii) de' Terreni della Mensa Vescovale (ò Abbazia) di N. posti nel Territorio N. Diocesi N. N. N. e volendo che per tale sia riconosciuto, e rispettato, l'abbiamo accompagnato colla presente da Noi sottoscritta, e sigillata col nostro solito sigillo, volendo che goda quelle esenzioni, & immunità, che godono de jure, e fogliono godere per consuetudine i Coloni della nostra Mensa, e delle persone Ecclesiastiche, e che servono la nostra persona, durante detta Colonia (ò Affitto.) Dato, &c.

N. Vescovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Cancelliero.

A D.

ADNOTATIONES.

1. **CHE GODA QUELLE ESSENTIONI, ET IMMUNITA' CHE GODONO DE JURE.** Coloni partiarum Mensæ Episcopalis gaudent privilegio fori, exempti sunt ab exactionibus, & collectis pro portione colonica, eximuntur ab oneribus, & officiis Communitatis, ab hospitalitate Militum, & ab angariis, ac operibus, & muneribus personalibus fordidis, & denique ab iis, quæ retrahunt à cultura agrorum Mensæ, prout pluries declararunt *Sac. Congr. Episcop. & Immunitatis*, apud Pignatell. *consult. 50. n. 6. & seqq. per tot. & consult. 51. n. 12. tom. 2.* & apud Panimol. *dec. 6. adnotat. 7. n. 6. & seqq. & tenent DD. relati à Sperell. dec. 41. per tot.*

2. **O' AFFITTO.** Affituarium bonorum Mensæ, seu Ecclesiasticorum, gaudent exemptione Collectarum pro portione Colonica, ut declaravit *Sac. Congreg. Episcop. in Oppidensi 18. Septemb. 1618.* prout referunt mox adductis locis citatis, quam resolutionem cum aliis recentioribus Decretis iterum allegat Pignat. *consult. 198. nu. 1. & 8. tom. 10. ubi nu. 2. ex Decreto Sac. Congr. Immunitatis 17. Septembris 1632. in Fanen.* firmatur quod Affituarium bonorum Ecclesiasticorum gaudere debet pro dictis bonis exemptionibus & immunitatibus, Ecclesiasticis competentibus, *lib. 2. Decr. Pauluc. fol. 139.*

Decreta autem Sac. Congr. Immunitatis, excerpta ex Registro Secretariæ, quæ asserta superius probant, sunt in

Urbevetana 29. Decembris 1625. in Regest. script. veter.

Viterbien. 6. Decembris 1627. lib. 4. Decret. Pauluc. fol. 162. tergo.

Neocastren. 13. Augusti 1629. lib. 2. Decr. Pauluc. fol. 2.

Spoletana 9. Octobris 1629. lib. 2. Decr. Pauluc. fol. 10. à tergo.

Cervien. 20. Martii 1630. lib. 2. Decr. Pauluc. fol. 32. tergo.

Monacelli Form. Pars I.

Bovinien. 1. Septembris 1648. lib. 4. Decr. Pauluc. fol. 57.

Regien. 14. Decembris 1649. lib. 4. Decr. Pauluc. fol. 95.

Maceraten. 15. Decembris 1654. lib. 5. Decr. Pauluc. fol. 9. à tergo.

Auximana 25. Maii 1655. lib. 5. Decr. Pauluc. fol. 64.

Cæsenaten. 16. Julii 1626. lib. 1. Decr. Pauluc. fol. 7.

Hæc inquam hic adducuntur ad fulciendam exemptionem colonorum Mensæ Episcopalis, ne de illis amplius dubitari contingat, prout olim dubitavit Ciardin. *controv. 176. n. 49.* cui favet modernus Sabel. *in sum. de divers. tract. verb. Colonum num. 11.*

3. Privilegia autem, & exemptiones supradicta conceduntur colonis, qui se alunt ex fructibus bonorum Ecclesiæ saltem pro majori parte anni, non autem iis, qui parvam quantitatem terreni colunt, ut satis declarant Decreta relata à Pignatell. *d. consult. 50. nu. 6. & dist. consultat. 51. nu. 12. in fin. tom. 2. & consult. 30. nu. 12. tom. 6.* ubi immemor iste Author præcedentium consultationum, asserit sententiam negantem colonis partiarum Episcoporum privilegium fori competere, esse magis communem. At à jam supra firmata sententia affirmativa non est recedendum, quam tuetur Sperel. *dec. 128. n. 33.* & pluries amplexa est Sac. Congr. Immunitatis in supra relatis Decretis.

4. Affituarium verò mensæ Episcopalis non gaudent privilegio fori, ut declaravit eadem Sac. Congr. Immunitatis 30. Martii 1666. *in una Terracinen. lib. Decr. Borromæi fol. 154.*

Excommunicationis, sive Cedula-
rum contra impediētes
Visitationem Epi-
scopi.

FORMULA XV.

SUMMARIUM.

1. Episcopus si impediatur visitare
potest contra impediēte ad

A a 3 ex-

excommunicationem procedere aliis-
que citatione.

2. Quod procedit etiam in Censura inter-

dicti, si honor solitus eidem publicè,
& injuriosè denegetur.

Die . . . mense . . . anno . . . Cum Illustrissimus, & Reverendissimus
D. Episcopus N. exerceret suam jurisdictionem visitando, N. N. ausi fue-
runt de facto resistere, sibi que volenti Ecclesiam N. visitare opposuerunt: Qua-
re præfatus Illustrissimus, & Reverendissimus Episcopus in ipso actu manifesta
violentiæ sibi illatæ, pro defensione suorum jurium vim vi repellendo, ipsos præ-
nominatos N. N. excommunicavit, & contra eosdem mandavit hos cedulones
affigi, ut ab omnibus Christi fidelibus vitarentur.

N. N. Cancellarius (sive Actuarius) Visitationis.

Loco ✠ Sigilli.

ADNOTATIONES.

1 **M**ANIFESTÆ VIOLEN-
TIÆ. Quoties Episcopus im-
peditur, quin visitet loca, quæ de jure,
vel consuetudine potest visitare, puta quia
visitandi habita notitia habendæ visitatio-
nis ostia loci visitandi claudunt, aut alio
modo sese violenter opponunt, potest non
solum januas frangere, sed vim vi repel-
lendo inobedientes, & opposcentes illico
excommunicare absque alia judiciali mo-
nitione, Campanil. in divers. jur. can. rubr.
12. cap. 13. nu. 59. & seqq. quem sequuntur
Ventrigil. prax. rer. notabil. par. 1. ad-
not. 48. §. unico num. 88. Raynald. observ.
Crimin. supplem. ad cap. 31. supplem. 3. n.
119. & ita pro validitate censurarum re-
spondit Sac. Congr. Concilii in una Vicen.
Juris visitandi 26. Septembris 1699. & 16.
Januarii 1700.

2. Et idem dicas procedere in Censura

Interdicti, quoties honor, obsequium,
vel res tradi, & concedi solita, publicè,
& injuriosè Episcopo denegetur, eadem
Sac. Congr. in alia Venaphrana interdicti
26. Januarii 1697.

Aggravationis Censurarum.

FORMULA XVI.

SUMMARIUM.

- 1 Aggravatoria Censurarum non debet ex-
pediri, nisi monito contumace.
- 2 Episcopus non potest absolvere excom-
municatum pro læsa immunitate Ec-
clesiastica.
- 3 Aggravatoria expeditur contra contu-
maces.
- 4 Aggravatoria Censuræ publicatur in Ec-
clesiis pulsatis Campanis diebus fe-
stivis.

N. Episcopus N.

Aliàs pro parte, & ad instantiam &c. & hic summarie narretur factum, &
causa pro quo, seu qua quis fuerit excommunicatus. (N. fuit publicè per affi-
xionem cedulorum excommunicatus. Quoniam verò idem N. rebellis, & ino-
bediens excommunicationis sententiam per dies . . . post illius publicationem,
& denunciationem in locis publicis per publicum nostræ Curie Curforem fa-
ctam, animo substinuit indurato: eodem iterum monito, & contumace, ac parere
negligente, sententiam excommunicationis antedictam aggravamus, & hanc
ferie reaggravamus. Quo circa vobis omnibus Parochis, Rectoribus, & Curatis
tam

ram Civitatis, quàm Diœcesis nostræ jurisdictioni subiectis committimus, quatenus receptis præsentibus, eundem N. excommunicatum, declaratum, aggravatum, & reaggravatum *in vestris Ecclesiis* diebus festivis inter Missarum solemniam publicè *nunciatis*, & ab aliis nunciari, & ab omnibus Christi fidelibus arctius evitari curetis, & faciatis, donec aliud à nobis habueritis in mandatis. Datum, &c.

N. Episcopus N.

N. Cancellarius .

ADNOTATIONES.

I. ITERUM MONITO. Aggravatio Censurarum, quæ solet in Curia Romana concedi ob non paritionem litteris Apostolicis, seu mandatis, & Executorialibus Rotæ, sicuti non solet expediri post Declaratoriam, nisi servatis quatuor terminis, citatoque reo ad docendum se paruisse, juxta praxim traditam à Ridolphin. *par. 2. cap. 8. n. 34.* Ita si Episcopus ad aggravatoriam procedat jure ordinario excommunicationis inflictæ, puta ob læsam immunitatem Ecclesiasticam, usurpationem Ecclesiæ bonorum, aut non solutionem Decimarum, debet ad cautelam ante expeditionem reum ad docendum se paruisse iterum monere saltem unica citatione domi dimissa copia, vel etiam per Edictum, si aliter fieri non possit, quia potest fortè de paritione docere, & contumaciam (propter quam aggravatoria relaxatur) excludere, & purgare; nisi tamen inobedientia, & contumacia esset notoria.

2. Advertendo tamen, quod si ageretur de excommunicatione inflictæ ob læsam immunitatem Ecclesiasticam, tunc etiam si reus pareret aggravatoriæ, non possit eum Episcopus absolvere, nisi obtemperata à Sede Apostolica speciali facultate, ut monendo Præpositum *Canusie Nullius* 20. Martii 1630. *rescripsit Sac. Congreg. Immun.* his verbis—*procedat ad aggravatoriam, & ad reaggravatoriam, & ad re-affixionem Cedulae contra Capitaneum, & alios excommunicatos, & non deveniat ad absolutionem, nisi obtemperata prius à Sede Apostolica speciali facultate, lib. 2. Decret. Paul. fol. 33. à tergo.*

3. **AGGRAVAMUS.** Ad aggravatoriam proceditur quoties protervia, & contumacia excommunicati id exigere videatur, ad *Text. in Extravag. commun. unic. de Decim. circa fin. ibi—Aggravaturus alias manus tuas contra ipsos* (ideè excommunicatos) *prout proterviam, & contumaciam exigere videris eorundem:* Ea que non proficientes pro paritione solet implorari brachium sæculare: ac etiam propter insoficientiam in Censuris, Tribunal Inquisitionis contra contumaces, procedere, eosque interrogare quid sentiant de fide, ut testatur Cardin. de Luc. *de judic. discurs. 40. n. 104. & 105.* Ac præsertim hujusmodi aggravatoria uti debet Episcopo adversus excommunicatos ob læsam immunitatem, ut supra relato decreto monuit *Sac. Congr. ejusdem, & in alia Beneventana 20. Januarii 1637.* in qua Vicario sic respondi—*contra excommunicatos procedendum esse ad aggravatorias, & reaggravatorias, & diebus festivis fieri debere publicationes, ut vitentur; lib. 3. Decr. Paul. fol. 22.*

2. **IN VESTRIS ECCLESIIS NUNCIETIS.** Pro aggravatione, & reaggravatione Censurarum fiunt, & repeti tamdiu debent publicationes in Ecclesiis inter Missarum solemniam, etiam Campanis ictu lugubri pulsatis, & accensis Candelis juxta modum expressum *in dict. Extravag. unic. de Decim. ibi—& omnes, & singulos, qui hujusmodi sententias latas incurrerint per se, & per alios singulis diebus Dominicis, & festivis pulsatis Campanis, & Candelis accensis usque ad satisfactionem condignam, excommunicatos publicè enuncies, & facias ab omnibus publicè evitari: Tum ut*

Aa 4 fide-

fideles effectum contumaciæ, & inobedienciæ, mandatis Ecclesiæ, ac pœnæ excommunicationis gravitatem, acerbitatemque percipiant: Tum ut excommunicatus nimio rubore suffultus resipiscat, & exeat à peccato, *cap. Novit. de judic. cap. Cum medicinalis de sent. excomm. in 6. & in Clem. unic. de consang. & affinit.* ubi dicitur--*Præcipientes Ecclesiarum Prælati, &c. ut excommunicatos publicè tamdiu nuntient, seù à suis Subditis faciant nunciari, donec suum humiliter recognoscantes errorem, absolutionis obtinere beneficium mereantur.*

Interdicti Ecclesiastici.

FORMULA XVII.

SUMMARIUM.

- 1 Interdictum est multiplex.
Causa ferendi Interdictum est delictum, vel contumacia, *ibid.*
- 2 Interdictum locale, quibus de causis feratur remissivè.
- 3 Interdictum personale, quibus de causis feratur remissivè.
- 4 Non requiritur monitio si feratur à jure, vel ob notorium excessum.
- 5 Causa est necessario exprimenda in scriptis, alias Judex incurrit interdictum.
- 6 Qui sint effectus Interdicti remissivè.

Nos N. Episcopus N.

S Empronium, vel Univerfitatem, seù Populum N. vel Ecclesiam, Civitatem, Castrum, aut Regnum N. propter talem causam, supponimus *Ecclesiastico Interdicto*. Hac die...

Alia

H ic auctoritate Ordinaria (seù Delegata) Cajus, Ecclesia, Castrum, vel Civitas N. denunciatur supposita *Ecclesiastico Interdicto* propter talem causam. Hac die.....

N. Episcopus N.

N. Cancellarius.

ADNOTATIONES.

1. **E**CCLESIASTICO INTERDICTO. Interdictum Ecclesiasticum, aliud est locale, aliud personale, aliud mixtum, *cap. Alma Mater de excommunic. in 6.* Causa autem illud ferendi duplex est, delictum scilicet, & contumacia, quæ tam in primo, quàm in secunda, sive Interdictum personale sit, sive locale, semper debet esse gravis, ut communiter tradunt DD. apud Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 11. num. 1. & 16.*

2. Locale fertur à jure, ob causas expressas in *c. Felicis de pœn. in c. Quamquam de cens. in c. Ubi periculum de elect. in cap. 1. de usur. in c. Animarum de sepult. & in cap. Quicumque de hæret. in 6. in Clem. 1. de pœn. & in Extravag. super gentes de consuet.*

3. Personale verò ob causas contentas in *cap. Clericis deinceps 16 qu. 7. in cap. unico de injur. cap. Clericis de Immunit. Eccles. cap. Præsenti de offic. Ord. & in cap. Episcoporum de privil. in 6. in can. 2. Bullæ Cæne in Extrav. unic. de reb. Eccles. non alien. & in Concil. Trid. sess. 6. cap. 1. & sess. 7. cap. 8. de reform.*

Reform. ac alias quas referunt Sayr. d. lib. 5. cap. 12. Bonacin. de interd. disp. 5. punct. 8. Sylvest. verb. interd. Tolet. in Summ. lib. 1. cap. 51. & 52. aliisque Summistæ.

4. Si interdictum feratur à jure, vel ab homine ob notorium excessum, non exigitur monitio, neque ordo judiciarius, quia jus, & notorietas delicti satis monent, ut inquit Sayr. *de censur. d. cap. 11. n. 24.* & tenuit *Sac. Congr. Epist. & Regular. in Parmen. 16. Septembr. 1695.* & *Sac. Congr. Concilii in Venaphrana 26. Janu. 1697.* secus verò si feratur propter contumaciam, tunc enim ut obliget, debet parti intimari, Sayr. *ibidem numero vigesimo nono.*

5. PROPTER TALEM CAUSAM. Causa necessario est exprimenda: Judex enim qui excommunicat, suspendit, vel interdicat, si illam inscriptis non referat, & parti exemplar sententiæ requisitus non concedat infra mensem, ab ingressu Ecclesiæ, & à Divinis remanet suspensus, juxta litteralem dispositionem *Text. in 6. Cum medicinalis de sent. excommunic. in 6.* hacque Censura uti non debet, nisi raro, pro culpa gravi, & cum maturitate consilii.

6. Qui autem sint effectus Interdicti vide penes DD. supra citatos.

AP.